

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חֵמְדָּה יָמִים

HEMDAT YAMIM

פְּרֻשֶׁת הַשָּׁבוּעַ יתרו תש"ף

פְּעֵב הָעֶנָן - מה המשמעות?

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

העננים מלוים את עם ישראל, על פי המדרש, עוד מימי אברהם ושרה. ביציאת מצרים הליווי הענני מקבל משמעות לאומית ובפרשנותו יש לכך דגש מיוחד. המעמד החד פעמי של מתן תורה, גם הוא יהיה פְּעֵב הָעֶנָן, וז"ל הכתוב:

וַיֹּאמֶר יְקֹנֶן אֶל מֹשֶׁה הִנֵּה אֲנִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעֵבֹר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְרֵי עַמְּךָ וְגַם בְּךָ יֵאָמְנוּ לְעוֹלָם וַיִּגְדַּר מֹשֶׁה אֶת דְּבָרֵי הָעָם אֶל יְקֹנֶן (שמות י"ט ט).

רש"י על אתר מעיר: "וזהו ערפל". דבריו מבוססים כנראה על הפסוק מופיע בפרק הבא:

וַיַּעֲמֵד הָעָם מֵרַחֵק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל הָעֶרְפֶּל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים (שם כ"ח).

לתיאור התגלות השכינה וירידתה על הר סיני, יש פסוקים מקבילים בשירת דוד.

נצטט את הפסוקים וננסה מעט להעמיק בהם:

(א) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרְדּוּ וַעֲרַפֵּל תַּחַת רַגְלָיו:

(יא) וַיִּרְפָּב עַל כְּרוֹב וַיַּעֲרַף וַיִּרְא עַל פְּנֵי רוּחַ:

(יב) וַיִּשְׁתַּחֲוֶיךָ סָבִיבִתְּךָ סָבוֹת חֲשֵׁרֶת מֵיָם עֲבִי שְׁחָקִים:

(יג) מִנְגִּנָה נִגְדוּ בְּעֵרֹו גְחָלֵי אֵשׁ:

(יד) יָרַעַם מִן שָׁמַיִם יְקֹנֶן וְעֲלִיּוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ: (שמואל ב כ"ב תהילים י"ח, בשינויים קלים).

דוד מתאר התגלות שכינה כאשר הקב"ה עזר לו במלחמותיו, הערפל וגם העננים מודגשים.

התרגום והראשונים על אתר נחלקו בשאלה: מה משמעות הערפל?

יונתן תרגם את דברי הפסוק: [וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרְדּוּ] וַעֲרַפֵּל תַּחַת רַגְלָיו - וַעֲנָן אֲמִיטָהָא כְּבִישׁ קְדָמוּהֵי מִלְשׁוֹן עֵלְטָה, כמו שמצינו במדרש רבה על הפסוק: "ויהי השמש באה ועלטה היה" (בראשית פרק ט"ו יז) - "אמיטתה הוות".

רלב"ג, לשיטתו, פירש על המציאות בה חי דוד: "שהוא [הקב"ה] כאילו נטה מהשמים אשר שם משכנו לפי מה שיחשב, וירד בנמצאות השפלות, להשגיח בי [על דוד] ולרוב החשך והאופל אשר בנמצאות האלו השפלות, קראם 'ערפלי ולזה אמר: וַעֲרַפֵּל תַּחַת רַגְלָיו'".

רד"ק (תהלים) לעומתו ביאר: "ויט שמים וירד, כבר פירשנוהו. וַעֲרַפֵּל תַּחַת רַגְלָיו, שֵׁם לַהֵם [לאויבי ישראל] ערפל וחושך תחת רגליו, שדרכם באפ"י".

לסיכום, לפי תרגום יונתן הענן - הערפל, מסתיר את השכינה, שהרי אורה חזק מדי עבור בן אנוש. לפי הרלב"ג הערפל בא לתאר את חוסר הבהירות הרוחנית והחושך של העולם החומרי. לפי הרד"ק הערפל והחושך הוא תיאור מצבם של אויבי דוד שהקב"ה גרם להם למצוקה.

אם כך במתן תורה, לפי תרגום יונתן, תפקיד הערפל הוא להסתיר את השכינה, כדי שעם ישראל יוכל להכיל את ההתגלות. לפי הרלב"ג גם במעמד הר סיני, בני ישראל היו בעולם החומר, התורה ניתנה לנבראים בשר ודם קרוצי עפר. הנס הגדול הוא שגם בעולם גשמי ניתן להיות מְמַלְכֵת פְּהַנִּים וגו' קדוֹשׁ (שם י"ט ו). לפי הרד"ק לאויבי ישראל ההתגלות בימי דוד משמעותה מצוקה, אבל גם לשיטתו, ההתגלות לעם ישראל בזמן מתן תורה, משמעותה אורה גם אם היא בערפל.

מיד אחרי ט"ו בשבט, בו ציינו את הקץ המגולה (עיינו סנהדרין דף צח ע"א). אנו מתחילים להתכונן לימי הפורים המלמדים אותנו על מתן תורה - "ליהודים הייתה אורה" - זו תורה, שהתחדשה גם היא מתוך התגלות של הסתר אסתיר, ענן וערפל כמו שרמזו בנבואת ישעיהו: כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יִכָּסֶה אֶרֶץ וַעֲרַפֵּל לְאֻמִּים וְעֲלִידָה יִזְרַח יְקֹנֶן וַיִּכְבְּדוּ עֲלֵיךָ יִרְאֶה (ס"ב).

אמן!

<p>לע"י הרב אליהו כרמל ז"ל נלבי"ע חי' באייר תשע"ו</p>	<p>לע"י הרב ישראל רוזן זצ"ל נלבי"ע י"ג בחשוון תשע"ח</p>	<p>לע"י תמר ליכטנשטט האהובה יהי זכרה ברוך</p>	<p>לע"י ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד ז"ל (שרה - נלבי"ע ט"ז בטבת תש"ף)</p>	<p>לע"י הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' בכסלו תשס"ט</p>
<p>לע"י הרב שלמה מרזל זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע י' באייר תשע"א</p>	<p>לע"י הרב ראובן אברמן זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע ט' בתשרי תשע"ו</p>	<p>לע"י מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב נלבי"ע י' בתמוז תשע"ד</p>	<p>לע"י גב' אסתר שמש ע"ה נלבי"ע כ' באב תשע"ז</p>	<p>לע"י מר שמואל שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע י"ז בסיוון תשע"ד</p>
<p>לע"י גיטה ואברהם קליין ז"ל, (אברהם - נלבי"ע ב"ג בעומר תשע"ט)</p>				
<p>לע"י הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד</p>				

Eretz Hemdah | ארץ חמדה, ע"ר
2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080 | רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626 | טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org
ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

חַמַּדַּת הַדָּף הַיּוֹמִי

עניית אמן אחר ברכת עצמו

הרב עקיבא כהנא

בגמרא (מה ע"ב) מובאות שתי ברייתות: אחת שאומרת שאדם העונה אמן אחרי ברכה שהוא מברך - הרי הוא מגונה, והשנייה שהעונה אמן לאחר שהוא מברך הרי הוא משובח, הגמרא מסבירה שיש להבדיל בין ברכת "בונה ירושלים" שבברכת המזון, לברכות אחרות, שבברכת בונה ירושלים העונה אמן אחר ברכת עצמו הרי זה משובח.

רש"י (ד"ה הא בונה ירושלים) הסביר שכיוון שברכת בונה ירושלים היא ברכה אחרונה בסדר הברכות ראוי לענות אחריה אמן, לעומת ברכות אחרות בסדר הברכות שאין ראוי לענות אחריהם אמן. **אמנם התוספות (ד"ה הא בונה) כתבו** שהעם לא נהגו לומר אמן בברכות אחרות אלא רק בבונה ירושלים. **הרשב"א (ד"ה לא קשיא) הסביר** שלדעת רש"י הזכירו את ברכת בונה ירושלים בגמרא, על מנת לומר שאפילו ברכת בונה ירושלים שיש אחריה ברכה שחיובה מדרבנן, אומרים אחריה אמן בגלל שהיא מסיימת את הברכות מהתורה שבברכת המזון.

הרשב"א (שם) הביא בשם רבי יהודאי גאון שבסוים כל הברכות שמברך יש עניין לענות אמן, על מנת לקבל ולהאמין את הברכות שבירך. **וכך כתב הרא"ש (ז, י) בשם רב האי גאון** שיש עניין שהמברך יענה אמן אחרי כל ברכה וברכה, אלא שבאמצע סדר הברכות, או בין הברכה לאוכל, עניית אמן מהווה הפסק, וזו כוונת הגמרא שאין לענות אמן משום שזה מפסיק בין הברכה לאכילה, או בין ברכה לברכה, ולכן הוא כותב שיש לענות אמן גם לאחר ברכות התורה וברכות ההפסדה. **הרמב"ם (ברכות א, טז-יח) כתב** שאין לענות אמן לאחר ברכה אחת, אלא רק לאחר רצף של כמה ברכות.

מהברייתא המובאת בירושלמי (ה, ד) משמע כדברי הגאונים משום שנאמר שם: "תני הפורס את שמע והעובר לפני התיבה והנושא את כפיו והקורא בתורה והמפטיר בנביא והמברך על אחת מכל מצות האמורות בתורה לא יענה אחר עצמו אמן ואם ענה הרי זה בור... ואית תניי תני הרי זה חכם אמר רב חסדא מאן דמר הרי זה חכם בעונה בסוף ומאן דמר הרי זה בור בעונה על ברכה וברכה", **ומשמע** שבכל מקום העונה בסוף הוא משובח וגם בסוף ברכות התורה. **אמנם הגר"א (נא, ג) מסביר** שלדעת הרמב"ם המילים "הרי הוא חכם" לא הולך על כל הדברים ששנויים בברייתא.

הנצי"ב (מרומי שדה) מסביר את מחלוקתם: לדעת הגאונים תקנת אמירת אמן על ברכה, היא תקנה של אמונה שאינה תלויה בברכה של אדם אחר, ולכן יש לענות אמן אחר כל ברכה וברכה. לעומת זאת לדעת בעלי התוספות והרמב"ם תקנת עניית אמן נסמכה על הפסוק "כי שם ה' אקרא הבו גודל לא-לוקינו" ומזה נלמד שכשאדם מברך, צריך השומע אותו לענות אמן, ולכן אין מקור לעניית אמן לאחר ברכת עצמו, אלא רק בברכת בונה ירושלים עונים אמן לאחר הברכה על מנת להבדיל בין ברכות מהתורה לברכות מדברי חכמים. **הפמ"ג (אור"ח נא, ב) כתב** שאין לענות אמן גם לאחר ברכת ישתבח, משום שהענייה אינה הפסקה בין ברכות מדרבנן לברכות מהתורה, משום שרק קריאת שמע מהתורה, וברכותיה אינן מהתורה, והברכה היחידה שיש אחריה ברכות מדרבנן, והיא מהתורה היא ברכת ישתבח. **אמנם הגר"א (נא, ג) כתב** שמנהג זה הוא בלי מקור, אלא שכך נהגו.

שו"ע (רטו, א) פסק כדברי הרמב"ם שעונים אמן לאחר רצף ברכות, **ואילו הרמ"א כתב שנהגו** לענות אמן רק לאחר ברכת בונה ירושלים **אך כתב** שבמקומות שנהגו לענות אמן, צריכים לענות גם אחר שומר עמו ישראל לעד. **מנהגו של ר' שריה דבליצקי** זצ"ל היה שהיה מסיים ברכות ישתבח ושומר עמו ישראל לעד עם שליח הציבור והיה עונה אחריו אמן, כדי לצאת ידי חובת שתי הדעות, יתכן משום שחשש לדברי הגר"א שמנהג אשכנז הוא מנהג שלא על פי ההלכה. **מנהגו הוא לפי המגן אברהם (נא, ב)** שאף שאין לענות אחר ברכת אדם אחר, כשהוא מסיים את אותה הברכה, בברכות האלו מותר לענות אחרי ברכת אדם אחר אמן.

סיכום: בגמרא נאמר שיש ברכות שאין המברך עונה אחריהם אמן, ובברכת בונה ירושלים עונים אמן, הגאונים והראשונים נחלקו האם בכל ברכה עונים אמן, או שרק ברצף של ברכות, והרמ"א כתב שנהגו לענות אמן אך ורק לאחר בונה ירושלים.

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

נאמל אילן בן שיינא ציפורה	ניר רפאל בן רחל ברכה	אסתר מיכל בת גיטל
רבקה רינה בת גרונה נתנה	אסתר בת רחל	יפה בת רחל יענטע
ויקי ויקטוריה בת דייזי	מאירה בת אסתר	יהודית שרה בת רחל

בתוך שאר חולי עם ישראל

<p>לע"נ שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט</p>	<p>לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
	<p>לע"נ גב' לורין הופמן ז"ל</p>	<p>לע"נ נורמן רוסק נלבי"ע בכ"ב באב לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד</p>	

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל.

קניית רכב שהסתבר שהוא ליסינג

ארץ חמדה גזית/ירושלים/כסלו תשע"ג/תיק 72103

דיינים: הרב יוסף כרמל, הרב סיני לוי, הרב דניאל כ"ץ

המקרה בקצרה: התובע קנה מהנתבע רכב שהיה בעבר בבעלות חברת ליסינג, לאחר שהובטח לו שהרכב היה בשימוש נהג יחיד, ויובא אישור על כך. בסופו של דבר הנתבע לא הביא אישור כתוב על כך, ולכן התובע דורש מהנתבע החזר בסך כ- 4,800 ₪, לפי ירידת הערך של הרכב על פי מחירון לוי יצחק. לטענת הנתבע אין צורך באישור מיוחד על נהג יחיד, והרכב בפועל היה רכב לנהג יחיד, ולכן אין עליו חובה להחזיר כסף. בנוסף הוא נתן לתובע הנחות רבות, וביניהן שהוא קנה את הרכב הקודם של התובע במחיר המחירון שלו, וסך שווי ההטבות הוא יותר מ-3,000 ₪.

פסק הדין: הנתבע ישלם לתובע סכום של 1,000 ₪.

נימוקים בקצרה

א. דיני מקח טעות ואונאה במקרה זה

בשו"ע (ח"מ רלב, א) נפסק שטעות בכמות המקח שסופק, מחייבת את הטועה להשלים את החסר. הסמ"ע (רלב, ב, בשם הר"ן בקידושין) הוסיף ופסק שאם אין אפשרות להשלים את הטעות המקח בטל. במקרה שנמצא מום במקח לכל הדעות המקח בטל (שו"ע רלב, ג-ד) והקונה יקבל בחזרה את כספו. במקרה שבו יש טעות באיכות המקח, וטיב הסחורה שסופקה שונה ממה שנתבקש, כתוב במשנה (בבא בתרא פג ע"ב) שהקונה יכול לבטל את המכירה, וכך גם נפסק בשו"ע (ח"מ רלג, א).

ב. טעות באיכות המקח בדבר שאין מקפידים עליו בדרך כלל

הגמרא במסכת ביצה (ז ע"א) דנה במקרה שקונה סיכם עם מוכר שיביא לו ביצים שנולדו מתרנגולת חיה, אולם, קיבל ביצים שנמצאו בבטנה של תרנגולת שחוטה. הגמרא אומרת שאם בקשת הקונה לקנות ביצים של תרנגולת חיה כי הוא רוצה לגדל אפרוחים, אזי שכשקיבל ביצים אחרות זהו מקח טעות. אך אם הוא רוצה את הביצים לצורך אכילה אין זה מקח טעות, למרות שהביצים שקיבל טובות פחות, אבל על המוכר לשלם את הפרש העלויות. תרומת הדשן (שכב) למד מגמרא זו, שכאשר אדם מבקש לקנות בשר מיוחד ומכרו לו בשר פחות טוב אין זה מקח טעות, והוא זכאי לקבל את הפרשי העלויות וכך פסק הרמ"א (ח"מ רלג, א). נתיבות המשפט (רלג, ג) הוסיף שלשיטת רמ"א זהו הדין בכל חריגה מסיכום לגבי איכות המקח שאין לגביה הקפדה גדולה. הבי"ח דחה את דברי תרומת הדשן וטען שבמקרה זה יש מום ברור במקח, שהרי הקונה רצה לקנות מוצר מסוים והמוכר סיפק לו מוצר שונה ממה שרצה. לדבריו, אין ראייה מהגמרא בביצה, משום שהגרסה שם שונה. הוא מוכיח זאת מדברי הר"ן במסכת קידושין (ז ע"ב) שפוסק שבמקרה של מכירת מוצר פגום לא ניתן לפצות על שוויו הנמוך, אלא המקח בטל לגמרי ועל המוכר להחזיר את הכסף שקיבל. הגר"א (ח"מ רלג, ג) הכריע כדעת הר"ן והבי"ח, וכן כתב ערוך השלחן (ח"מ רלג, ד). לעומת זאת, נתיבות המשפט (רלג, ג) סובר שזהו ספיקא דדינא. במקרה הנדון אין הפרש משמעותי באיכות המוצר, אולם שני הצדדים סיכמו על פרט מסוים הנוגע לטיב המכונית. כיוון שפרט זה אינו דבר שרוב האנשים מקפידים עליו, אלא יש רבים שקונים רכב שהיה בעבר בליסינג, נפסק שאין לבטל את המכירה, אלא יש לפצות את הקונה על ההפרש במחיר.

ג. קביעת הסכום לתשלום

יש הבדל בין שווי רכב מליסינג שנהג עליו רק נהג יחיד, לבין רכב מליסינג שנהגו עליו נהגים רבים. המשמעות היא בעיקר לגבי פיצוי במקרה של גניבה, משום שלגבי מכירה המחיר נקבע במשא ומתן בין הצדדים ולא על פי המחירון. כיון שבסך הכל מחיר העסקה היה סביר, בית הדין קבע כפשרה כי הנתבע ישלם לתובע 1,000 ₪ עבור זה הפרת ההבטחה לספק אישור על נהג יחיד.

למעבר לפסק הדין

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביור מיקיפים במקורות בין המשאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ג)

Montreal, Canada

מונטריאול, קנדה

ניסן תשנ"ג

פתיחת חנות המנוהלת בשותפות עם גויים או עם יהודי מחלל שבת בשבת

שאלה

יהודי שחוזר בתשובה ויש לו קושי בפרנסתו, ויש לו הזדמנות להשתתף עם יהודי אחר והחנות שלהם תהיה במקום שהוא מרכז מסחרי בו בעלי החנויות חייבים לפתוח את החנות בשבת ע"פ חוק המדינה. הבעיה העיקרית שהיהודי שאינו שומר שבת יעבוד, אבל בתנאי שבהמשך הזמן יהיה שומר שבת, היות שהדתי יכול להשפיע עליו (גם הוא לומד תורה כל בוקר ואחה"צ עובד).

תשובה

אסור ליהודי להיות שותף בחנות שתהיה פתוחה בשבת, אף אם יעבוד בה נוכרי, משום מראית-עין. ואם הוא נוטל מן הרווחים, יש בעיה נוספת - שכר שבת. הדרך היחידה להיתר היא בעשיית שותפות בבעלות עם נוכרי, תוך הסכמה בחוזה כתוב באשר לחלוקת הרווחים, כך שהגוי יקבל את הכנסות השבת, והיהודי את הכנסות ששת ימי השבוע. ברור שהשותפות המוזכרת בחוזה צריכה להיות אמיתית, ולא במילים בלבד. אסור לעשות הסכם שמשלים עם חילול שבת של חברו היהודי ומסייע לו בו, אפילו אם העבירה היתה נעשית גם בלעדיו. לכן גם צריך להיות כתוב בחוזה שהיהודי שעדיין אינו שומר שבת, יסתלק מבעלות החנות בשבת ומרווחיה. והיה אם היהודי הוא יבוא לעבוד בחנות בשבת מפעם לפעם ביוזמתו, הרי זה איסורו הפרטי, אבל אם יעבוד שם כרגיל או יתחלק ברווחים של שבת, הוא מוכיח שההסכם פיקטיבי, וחוזרת הבעיה של מסייע לעובר עבירה.³

¹ עיין בשו"ת "במראה הבזק" (ח"א שאלה לו, 6) בנימוקים לאיסור ולהיתר ובנוסח החוזה מ"אגרות משה" שם.

² עיין שבת ג ע"א תוס' ד"ה בבא, ורא"ש ור"ן שם, שם, וע"ז ו ע"ב.

³ עיין "משנה ברורה" (סי' רמה ס"ק ה) שחושש, שסטייה מתנאי ההסכם מגלה, שההסכם היה הערמה בעלמא, ונראה שחשש זה ודאי קיים גם בנדון דידן.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

חדש - "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעוזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטורי זה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו. בבואו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

